

19/5/2026 (M)

(i) Printed Pages : 7

Roll No.

(ii) Questions : 9

Sub. Code :

4	5	4	5	5
---	---	---	---	---

Exam. Code :

1	1	2	4
---	---	---	---

M.Ed. (Gen.) 2nd Semester

(2056)

PEDAGOGY OF SOCIAL SCIENCE EDUCATION - II

Paper : VI E02 - PSS - II (Same for M.Ed. (G & C)

2nd Sem. & M.Ed. (E.T.) 2nd Sem. (In all Mediums)

Time Allowed : 3 Hours]

[Maximum Marks : 70

Note :- Attempt **one** question each from first four units. Unit V is compulsory.

UNIT—I

1. Explain the concept, nature and scope of Social Science Education. 4,4,6
2. Explain the epistemological framework suggested in educational policy documents for Social Science Education. 14

UNIT—II

3. Discuss the process of developing of Social Science textbooks and workbooks. 7,7
4. Explain the various approaches to the organization of Social Science curriculum. 14

UNIT—III

5. Critically examine the overlap between constructivist and behavioristic approach to teaching learning of social sciences. 14
6. Explain the SQ3R Strategy and its importance in learning Social Science. 7,7

UNIT—IV

7. Explain the concept of alternative assessment. Discuss the role of rubrics, portfolios and projects in evaluation. 5,3,3,3
8. Discuss the effective utilization of resources in teaching Social Science with special reference to textbooks and supplementary materials. 7,7

UNIT—V

9. Short answer type questions :

- a. Mention any four approaches to teaching Social Sciences. 3.5
- b. Importance of teacher's handbooks in Social Science teaching. 3.5
- c. Short note on integrated approach. 3.5
- d. What is typology of questions? 3.5

(हिन्दी माध्यम)

नोट :- पहले चार यूनिटों से प्रत्येक में से एक प्रश्न हल करें।
यूनिट V अनिवार्य है।

यूनिट—I

1. सामाजिक विज्ञान शिक्षा की अवधारणा, प्रकृति और कार्यक्षेत्र की व्याख्या कीजिए। 4,4,6
2. सामाजिक विज्ञान शिक्षा के लिए शैक्षिक नीति दस्तावेजों में सुझाए गए ज्ञानमीमांसा संबंधी ढांचे की व्याख्या कीजिए। 14

यूनिट-II

3. सामाजिक विज्ञान की पाठ्यपुस्तकों और कार्यपुस्तिकाओं के विकास की प्रक्रिया पर चर्चा कीजिए। 7,7
4. सामाजिक विज्ञान पाठ्यक्रम के संगठन के लिए विभिन्न दृष्टिकोणों की व्याख्या कीजिए। 14

यूनिट-III

5. सामाजिक विज्ञान के शिक्षण-अधिगम के रचनावादी और व्यवहारवादी दृष्टिकोणों के बीच के अंतर्संबंध का आलोचनात्मक परीक्षण कीजिए। 14
6. SQ3R रणनीति और सामाजिक विज्ञान अधिगम में इसके महत्व की व्याख्या कीजिए। 7,7

यूनिट-IV

7. वैकल्पिक मूल्यांकन की अवधारणा की व्याख्या कीजिए। मूल्यांकन में रूब्रिक्स, पोर्टफोलियो और परियोजनाओं की भूमिका पर चर्चा कीजिए। 5,3,3,3
8. पाठ्यपुस्तकों और पूरक सामग्रियों के विशेष संदर्भ में सामाजिक विज्ञान शिक्षण में संसाधनों के प्रभावी उपयोग पर चर्चा कीजिए। 7,7

यूनिट-V

9. लघु उत्तरीय प्रकार के प्रश्न :

- a. सामाजिक विज्ञान शिक्षण के किन्हीं चार दृष्टिकोणों का उल्लेख कीजिए। 3.5
- b. सामाजिक विज्ञान शिक्षण में शिक्षक की हस्त पुस्तिकाओं का महत्व। 3.5
- c. एकीकृत दृष्टिकोण पर संक्षिप्त टिप्पणी। 3.5
- d. प्रश्नों का वर्गीकरण क्या है? 3.5

(पंजाबी अनुवाद)

नोट :- पहिलीਆਂ ਚਾਰ ਯੂਨਿਟਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ-ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉੱਤਰ ਦਿਓ।
ਯੂਨਿਟ V ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ।

ਯੂਨਿਟ-I

1. ਸਮਾਜਿਕ ਵਿਗਿਆਨ ਸਿੱਖਿਆ ਦੀ ਧਾਰਨਾ, ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਅਤੇ ਦਾਇਰੇ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। 4,4,6
2. ਸਮਾਜਿਕ ਵਿਗਿਆਨ ਸਿੱਖਿਆ ਲਈ ਵਿਦਿਅਕ ਨੀਤੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਸੁਝਾਏ ਗਏ ਗਿਆਨ ਵਿਗਿਆਨਕ ਢਾਂਚੇ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। 14

ਯੂਨਿਟ-II

3. ਸਮਾਜਿਕ ਵਿਗਿਆਨ ਪਾਠ ਪੁਸਤਕਾਂ ਅਤੇ ਵਰਕਬੁੱਕਾਂ ਨੂੰ ਵਿਕਸਤ ਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ 'ਤੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 7,7
4. ਸਮਾਜਿਕ ਵਿਗਿਆਨ ਪਾਠਕ੍ਰਮ ਦੇ ਸੰਗਠਨ ਲਈ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪਹੁੰਚਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। 14

ਯੂਨਿਟ-III

5. ਸਮਾਜਿਕ ਵਿਗਿਆਨ ਦੀ ਅਧਿਆਪਨ ਸਿਖਲਾਈ ਲਈ ਰਚਨਾਤਮਕ ਅਤੇ ਵਿਵਹਾਰਵਾਦੀ ਪਹੁੰਚ ਵਿਚਕਾਰ ਅੰਤਰ ਸੰਬੰਧ ਦੀ ਆਲੋਚਨਾਤਮਕ ਜਾਂਚ ਕਰੋ। 14
6. SQ3R ਰਣਨੀਤੀ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਵਿਗਿਆਨ ਸਿੱਖਣ ਵਿੱਚ ਇਸਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। 7,7

ਯੂਨਿਟ-IV

7. ਵਿਕਲਪਿਕ ਮੁਲਾਂਕਣ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। ਮੁਲਾਂਕਣ ਵਿੱਚ ਰੁਬਰਿਕਸ, ਪੋਰਟਫੋਲੀਓ ਅਤੇ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟਾਂ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ 'ਤੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 5,3,3,3
8. ਪਾਠ ਪੁਸਤਕਾਂ ਅਤੇ ਪੂਰਕ ਸਮੱਗਰੀ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਸਮਾਜਿਕ ਵਿਗਿਆਨ ਸਿਖਾਉਣ ਵਿੱਚ ਸਰੋਤਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਵਰਤੋਂ 'ਤੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 7,7

ਯੂਨਿਟ-V

9. ਛੋਟੇ ਉੱਤਰ ਕਿਸਮ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ :

- a. ਸਮਾਜਿਕ ਵਿਗਿਆਨ ਅਧਿਆਪਨ ਲਈ ਕਿਸੇ ਵੀ ਚਾਰ ਪਹੁੰਚਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰੋ। 3.5
- b. ਸਮਾਜਿਕ ਵਿਗਿਆਨ ਦੇ ਅਧਿਆਪਨ ਵਿੱਚ ਅਧਿਆਪਕ ਦੀਆਂ ਹੈਂਡਬੁੱਕਾਂ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ। 3.5
- c. ਏਕੀਕ੍ਰਿਤ ਪਹੁੰਚ 'ਤੇ ਛੋਟਾ ਨੋਟ। 3.5
- d. ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦਾ ਵਰਗੀਕਰਣ ਕੀ ਹੈ ? 3.5